ITÄ-UUDENMAAN SYYTTÄJÄNVIRASTO

08.12.16 Dnro 003/41/16

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: HE 252/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tutkintavankeuden vaihtoehdoksi kahta uutta pakkokeinoa eli tehostettua matkustuskieltoa ja tutkinta-arestia. Niillä pyritään esityksen mukaan vähentämään tutkintavankeuden haittavaikutuksia, kuten asunnon tai työpaikan menettämistä tai rikollisyhteyksien syntymistä, ja niistä päättäisi tuomioistuin.

Esitys on sinänsä kannatettava, varsinkin kun uusien pakkokeinojen määräämisessä edellytyksenä ovat sekä epäillyn/tuomitun sitoutuminen noudattamaan asetettavia ehtoja että todennäköisyys sille, että hän niitä noudattaa. Käsitykseni mukaan nämä edellytykset rajaavat uusien pakkokeinojen käyttöä sellaisiin tapauksiin, joissa riskit esitutkinnan tai oikeudenkäynnin vaarantumisesta ovat jo lähtökohtaisesti vähäisiä. Kuitenkin lain soveltamisessa tulisi erityisesti ottaa huomioon, ettei tehostettu matkustuskielto estä esitutkinnan sotkemista tai asianmukaisen rikosprosessin vaarantamista esimerkiksi todistajia painostamalla. Uudet pakkokeinot soveltuvatkin käytännössä vain karttamisvaaran perusteella määrättävän tutkintavankeuden vaihtoehdoksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tutkinta-arestin osalta mahdolliseksi passin *ja matkustusasiakirjaksi hyväksyttävän henkilökortin* poisottamista. Sama tulisi ulottaa koskemaan myös ehdotettua tehostettua matkustuskieltoa, mutta lisäksi se pitäisi säätää mahdolliseksi myös pakkokeinolain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun matkustuskieltoon.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös tutkintavankien poliisivankilassa tapahtuvan säilytyksen enimmäiskeston lyhentämistä neljästä viikosta yhteen viikkoon. Toteutuessaan ehdotus merkitsisi tuntuvia vaikeuksia rikosvastuun toteuttamiselle. Ensinnäkin esitutkinnan ja sitä kautta myös tutkintavankeuden kesto on vaarassa pidentyä,

PL 313
Kielotie 21
01300 VANTAA

☎ 029 56 21200
Fax 029 56 21240
ita-uusimaa.sy@oikeus.fi

koska tutkintaresursseja tuhlaantuu poliisilaitoksen ja vankilan välisiin, usein hyvinkin pitkiin matkoihin. Tutkintavankiloissa ei myöskään ole kyetty huolehtimaan yhteydenpidonrajoitusten toteutumisesta vankilan sisällä eikä myöskään vangin yhteydenpidossa ulkopuolisiin, jolloin poliisin resursseja on sidottava myös tapaamisten ja puheluiden valvomiseen kuulustelumatkojen lisäksi. Vankiloiden kuulustelutilat eivät vastaa muutoksesta aiheutuvia tarpeita, kuten hallituksen esityksessäkin todetaan.

Kaikesta tästä uhkaa seurata vakavia vaikutuksia rikosten selvittämisasteeseen, esitutkinnan kestoon ja oikeusvarmuuden toteutumiseen. Lakivaliokunnan tulisikin harkita muita hallituksen esityksessä lueteltuja vaihtoehtoja tai määräajan asettamista kahteen viikkoon, jossa ajassa suuri osa tutkintavangeista jo nyt siirtyy poliisin säilytystiloista vapauteen tai tutkintavankilaan. Ehdotettu lyhyt enimmäisaika johtaisi myös "ylimääräiseen" pakkokeinoistuntoon, jos vangitsemiskäsittelyn jälkeen ilmenisi olevan perusteita pyytää tuomioistuimelta jatkoa säilytykselle poliisin tiloissa.

Hallituksen esityksessä tutkintavangin säilytystä poliisin tiloissa voidaan jatkaa poikkeuksellisen painavista syistä. Esityksessä ei avata, millaisissa tilanteissa tällainen määritelmä voisi täyttyä. Mielestäni olisi syytä pitäytyä nykyisin voimassa olevaan erittäin painavien perusteiden mukaiseen kynnykseen, jolloin esimerkiksi tutkintavangin oma perusteltu pyyntö voisi riittää säilytyksen jatkamiseen poliisin tiloissa.

Kihlakunnansyyttäjä Krista Soukola